

چرا مذاکرات بی نتیجه برجام ادامه پیدا کرده است؟

با ادعایی که یکشنبه جاری یعقوب رضازاده، عضو کمیسیون امنیت ملی مطرح کرد و همچنین رشته‌توییت باقری‌کنی، معاون سیاسی دستگاه دیپلماسی و مذاکره‌کننده ارشد و نیز مواضع ناصر کنعانی، سخنگوی وزارت امور خارجه در نشست خبری دوشنبه، قرار است به‌زودی دور جدیدی از مذاکرات هسته‌ای در وین آغاز شود.

به گزارش سایت خبری پرسون، اما از مجموعه سخنان، اقدامات و تصمیمات جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا چنین برمی‌آید که این نشست احتمالی، حتی در صورت برگزاری نمی‌تواند به نتیجه و خروجی ملموسی برای احیای برجام منجر شود؛ چراکه شدت اختلاف‌نظر و گسل بین تهران و واشنگتن به‌حدی است که عملاً تنش کنونی به نقطه غیرقابل‌مدیریت رسیده است.

اینها علاوه بر آن است که برخی هم معتقدند دولت رئیسی از اساس تمایلی به احیای برجام ندارد و سعی می‌کند با نمایش مذاکره، زمان لازم برای رسیدن به نقطه گریز هسته‌ای را فراهم کند. اقدام دوشنبه جاری سازمان انرژی اتمی برای تزریق گاز به ۵۰۰ سانتریفیوژ ۶- IR و نیز گفته‌های برخی مقامات داخلی از سیدکمال خرازی تا محمدجواد لاریجانی و مهم‌تر از همه گفته‌های دو روز پیش محمد اسلامی، رئیس سازمان انرژی اتمی، مبنی بر توان ایران برای ساخت سلاح هسته‌ای، می‌تواند مؤیدی بر این گزاره تحلیلی باشد. بهروز کمالوندی در گفت‌وگوی روز گذشته (سه‌شنبه) خود با شبکه المیادین گفت: «طبق قانون مجلس شورای اسلامی و به‌منظور حفظ منافع ملت ایران، مجموعه‌ای از وظایف را انجام دادیم. یکی از کارهایی که انجام دادیم راه‌اندازی هزار دستگاه سانتریفیوژ ۶- IR بود و از دوشنبه شروع به تزریق گاز به این ماشین‌ها کردیم». البته سخنگوی سازمان انرژی اتمی ایران در ادامه مصاحبه با المیادین گریزی هم به سخنان اخیر محمد اسلامی، رئیس سازمان انرژی اتمی زد و برای تبیین آن خاطرنشان کرد: «از اظهارات اسلامی درباره توانایی ایران در دستیابی به بمب هسته‌ای اشتباه برداشت شده است. ایران به دلیل توانمندی‌های استراتژیک خود نیازی به بمب هسته‌ای ندارد و به سمت ساخت بمب هسته‌ای هم نخواهد رفت». ولی برخلاف آنچه کمالوندی عنوان کرد، شواهد، قرائن و اقدامات ایران حکایت از چیز دیگری دارد و آن هم عدم تمایل ایران به احیای برجام است.

این عدم تمایل تهران برای احیای برجام به قدری پررنگ است که تقریباً جامعه جهانی نیز به این درک رسیده است. در همین راستا نشریه واشنگتن فری‌بیکن با استناد به یک ویدئوی آپلودشده در یکی از کانال‌های تلگرام نوشت: «ایران تهدید کرده که تنها یک قدم با بمب اتم فاصله دارد و با موشک‌های قاره‌پیمایش نیویورک را به یک ویرانه تبدیل می‌کند». آنتونی بلینکن، وزیر امور خارجه آمریکا هم همسو با این خوانش در دهمین کنفرانس بازبینی معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای عنوان کرد: «با وجود ابراز تمایل ایران برای احیای برجام، جمهوری اسلامی از پذیرش توافقی که به بازگشت دوجانبه واشنگتن و تهران به توافق هسته‌ای منجر شود، خودداری می‌کند. ایران همچنان در مسیر تشدید تنش‌های هسته‌ای و رسیدن به نقطه گریز قرار دارد».

این در حالی است که دولت بایدن هم به سیاق دولت سیزدهم در ایران در مسیر احیای برجام کارشکنی‌های خود را انجام داده و می‌دهد که نمونه اخیرش به اعمال تحریم‌هایی علیه شش نهاد کشتیرانی و یک نفتکش در ارتباط با ایران بازمی‌گردد. دوشنبه این هفته وزارت خزانه‌داری آمریکا با صدور بیانیه‌ای از اعمال تحریم علیه شش نهاد کشتیرانی واقع در چین، سنگاپور و امارات به بهانه ارتباط با «شرکت تجارت صنعت پتروشیمی خلیج فارس» خبر داد. این وزارتخانه همچنین نفتکش «گلوری هاروست» با پرچم پاناما را به اتهام ارتباط با شرکت «گلدن‌وایر» در لیست تحریم‌های خود قرار داده است. جالب آنجاست که برایان نلسون، معاون وزیر خزانه‌داری آمریکا در امور تروریسم و اطلاعات مالی، همان روز (دوشنبه) و تنها به فاصله ساعتی پس اعمال تحریم علیه ایران در بیانیه‌ای نوشت: «ایالات متحده به دنبال‌کردن مسیر دیپلماسی جهت رسیدن به بازگشت متقابل به اجرای کامل برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) ادامه خواهد داد».

همین اقدام مخرب در مسیر احیای برجام توسط دولت بایدن کار را برای تهران در جهت رسیدن به نقطه گریز هسته‌ای آسان‌تر می‌کند، چون برخلاف ادعای کمالوندی در گفت‌وگو با خبر ۲۱ و مصاحبه با المیادین که دستور راه‌اندازی و تزریق گاز به سانتریفیوژهای نسل ششم را در راستای اجرای قانون راهبردی می‌داند، حسین امیرعبداللّه‌یان دیروز (سه‌شنبه) در حاشیه مراسم هفتمین دوره اعطای جایزه حقوق بشر اسلامی و کرامت انسانی که در سالن همایش‌های صداوسیما برگزار شد، صراحتاً گفت: «من مایلم اشاره کنم که در پاسخ به این اقدام آمریکا (اعمال تحریم‌هایی علیه شش نهاد کشتیرانی و یک نفتکش در ارتباط با ایران) نسبت به گازدهی صدها سانتریفیوژ نسل جدید از شب گذشته (دوشنبه‌شب) براساس تصمیمی که گرفته شد، اقدام کردیم».

این اقدامات اخیر سازمان انرژی اتمی، چه در راستای قانون مجلس یازدهم موسوم به اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها باشد یا پاسخ تهران به تحریم روز دوشنبه آمریکا، سبب شده است پرونده فعالیت‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی به کانون و محور دهمین کنفرانس بازبینی «معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای» یا همان NPT بدل شود. تا جایی که آمریکا، انگلیس و فرانسه در بیانیه‌ای مشترک به این کنفرانس، ایران را مخاطب خود قرار دادند و تصریح کردند: «ما بار دیگر تأکید می‌کنیم که ایران هرگز نباید سلاح هسته‌ای تولید کند. ما متأسفیم که با وجود تلاش‌های دیپلماتیک شدید، هنوز از فرصت برای بازگرداندن اجرای کامل برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) استفاده نکرده است. ما از ایران می‌خواهیم که به اجرای کامل برجام و قطع‌نامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل برگردد و به‌طور فوری با آژانس در حل‌وفصل همکاری کند».

در ادامه این بیانیه آمده است: «ما از ایران می‌خواهیم که به اجرای کامل برجام و قطع‌نامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل بازگردد و به‌صورت فوری با آژانس در حل‌وفصل مسائل مربوط به مواد و فعالیت‌های هسته‌ای اعلام‌نشده احتمالی در ایران، طبق توافق‌نامه پادمان‌های مورد نیاز NPT، همکاری کند».

به موازاتش دیروز سه‌شنبه بود که مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از دیدار و گفت‌وگویش با وزیر امور خارجه آمریکا در حاشیه کنفرانس بازنگری NPT در سازمان ملل خبر داد؛ موضوع برنامه هسته‌ای ایران و راستی‌آزمایی لازم پیرامون آن، یکی از محورهای دیدار گروسی با بلینکن بود. مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در بخشی از سخنرانی خود برای دهمین کنفرانس بازبینی پیمان عدم اشاعه هسته‌ای (NPT) در مقر سازمان ملل در نیویورک به مسئله بازرسی‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از برنامه هسته‌ای ایران پرداخت و گفت: «ما به دسترسی مناسب، گسترده و عمیق از این برنامه هسته‌ای نیاز داریم».

گروسی تأکید کرد: «تنها این موقع است که آژانس خواهد توانست تضمین لازم و موثق بدهد که هرگونه فعالیت هسته‌ای در جمهوری اسلامی ایران در راستای اهداف صلح‌آمیز است». با این‌همه، نکته مهم و جالب این کنفرانس در نیویورک به ادعای جو بایدن بازمی‌گردد. رئیس‌جمهوری آمریکا روز دوشنبه در بیانیه‌ای پیش از آغاز دهمین نشست بازبینی پیمان عدم اشاعه هسته‌ای (NPT)، گفت: ما از طریق دیپلماسی در هماهنگی با متحدان و شرکای منطقه‌ای طرحی برای احیای برجام ارائه کرده‌ایم. هرچند جزئیات این طرح چندان مشخص نیست، اما این ادعای بایدن بعد از تلاش‌های اخیر جوزف بورل مطرح شد.

در همین راستا مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا نیز از پیش‌نویس متن توافقی به ابتکار خود خبر داد که فضای لازم را برای احیای برجام فراهم می‌کند. هرچند دو طرف اصلی (تهران و واشنگتن) پاسخ منفی رسمی خود را به این پیش‌نویس ندادند، اما آن‌گونه که از سخنان مقامات دو کشور (ایران و آمریکا) برمی‌آید، این پیش‌نویس اساساً مورد پذیرش آنها نیست. با این حال تلاش‌های بورل در صحنه عمل توانست موتور دور جدید گفت‌وگوهای هسته‌ای در وین را روشن کند؛ گفت‌وگوهایی به نظر می‌رسد پیرو نکات مندرج در این گزارش چندان راهگشا نخواهد بود، زیرا آنچه از زبان مقامات ایرانی مطرح می‌شود، با عملکرد آنها متفاوت است، همان‌گونه که مشابه این وضعیت در طرف آمریکایی هم دیده می‌شود. با این حال اگرچه نمی‌توان از شکست صددرصدی مذاکرات احتمالی پیش‌رو در وین و عدم احیای برجام گفت اما به نظر می‌رسد وزنه مرگ کامل توافق هسته‌ای بر احیای آن می‌چربد.

شرق